

Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum
2023-05-04

Diarienummer
KN2023/02708

Remissvar – EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Tillväxtverket bidrar till att minska företagens administrativa börda och möjliggör enklare kontakter med myndigheter. Vi arbetar även för att öka takten i den gröna och digitala omställningen och stärka företagens förmåga till förnyelse. Tillväxtverket ansvarar dessutom för riksintresse industriell produktion. I våra uppdrag strävar vi efter att stärka kopplingarna mellan näringslivsutveckling, samhällsplanering och hållbar regional utveckling.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

EU-kommissionens förslag till förordning om netto-nollindustrin – Net Zero Industry Act

Tillväxtverket stödjer syftet med den föreslagna förordningen att uppnå EU:s mål om minskade nettoutsläpp av växthusgaser och klimatneutralitet, att säkra ett motståndskraftigt energisystem och att stärka EU:s konkurrenskraft.

Dock är konsekvenserna av den föreslagna förordningen svåra att överblicka, till exempel gällande tillståndprocesser, konkurrenskraft och marknadsvillkor. Tillvägagångssättet och själva processen för hur detta förslag till förordning har utvecklats är inte heller anpassat efter hur utveckling av ny, styrande och omfattande policy bör gå till. Lika villkor sett till spelregler och regelverk på både kort och lång sikt är en grundbult i EU-samarbetet.

En konsekvensanalys hade därför behövts, inte minst med utgångspunkt i behov och utmaningar hos små och medelstora företag. Det krävs nya metoder och lösningar för att nå netto-nollutsläpp, såsom grön offentlig upphandling och experimenterande förhållningssätt med systemansats, exempelvis s.k. regulatoriska sandlådor. Tillväxtverket välkomnar därför att sådana metoder och lösningar föreslås.

Vikten av konsekvensanalys

Tillväxtverket anser att det är en brist att ingen konsekvensanalys eller digitalt samråd har genomförts med aktörer som påverkas av åtgärderna i förordningsförslaget, inklusive företag och företagens organisationer.

Analys av den föreslagna förordningens påverkan ur ett svenskt perspektiv

Tillväxtverket anser att en analys behövs för att utreda om förslaget till förordning möter de behov och hinder som finns för att genomföra den gröna omställningen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, ur ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. Likaså är det angeläget att utreda gränsdragningar mellan teknikområden, strategiska teknologier och effekter på konkurrensförhållanden mellan företag, branscher och teknologier.

Tillväxtverket anser även att ytterligare analys krävs gällande produktionskapacitet, så att dessa ambitioner är ändamålsenliga och inte riskerar att undergräva långsiktig konkurrenskraft och motståndskraft. Vidare behövs en djupare analys av vilka effekter en "grön gräddfil" för de strategiska projekten kan leda till och vad denna prioriterade status kan innebära för övriga projekt och teknologier. Av stort intresse är även de olika mållkonflikter kopplade till hantering av miljökonsekvenser och samhällsplanering som kan finnas samt gällande utbildningssystemets funktion. Vidare behöver effekter på exempelvis små och medelstora företag, den inre marknaden och EU:s konkurrenskraft beaktas.

Konkurrenskraft på lång sikt

Behovet av välfungerande marknader för att gynna konkurrens och effektiv resursallokering är en förutsättning för att möta alla de utmaningar som den gröna omställningen innebär. Tillgång till netto-nollteknologi för europeisk industri och ekonomin i stort är avgörande för att kunna genomföra den gröna omställningen men det är samtidigt viktigt att förslaget inte leder till oönskade snedvridande effekter och ojämlika villkor. De åtgärder som föreslås behöver därför utformas på sådant sätt att snedvridande effekter minimeras.

För att främja EU:s konkurrenskraft, såväl på den inre marknaden som mot tredje land, är det angeläget att säkerställa lika villkor för såväl små och medelstora företag som för stora företag. Det är därför centralt att de föreslagna åtgärderna främjar en effektiv resursallokering och att förslagen i förordningen inte strider mot befintliga regelverk samt beaktar relevanta hållbarhetsaspekter.

Regelverk ur ett företagsperspektiv

De många förslag till förordningar som syftar till att främja industrins gröna omställning som just nu förhandlas i EU innebär stora och många regelförändringar samtidigt. Att företag uppfattar lagar och regler som ett tillväxthinder bekräftas i Tillväxtverkets företagsundersökning "Företagens villkor och verklighet". Företag behöver stabila spelregler och förutsebara förutsättningar. Detta kan inte nog betonas även när det gäller incitament för privata investeringar. Det finns en risk att nya förordningar och regelverk sammantaget skapar ett så stort omvandlingstryck att företagen inte mår med att förhålla sig till de olika regelverken. Således finns en risk att företagets utvecklingskraft och investeringsvilja hämmas, inte minst hos små och medelstora företag, som inte är lika resursstarka som stora företag. Det är av stor vikt att den administrativa bördan för företagen, likväl som processer och regler, utformas på ett ändamålsenligt sätt samtidigt som förenklingsaspekter beaktas. I de fall insamling av information från företagen ska ske är det önskvärt att uppgiftslämnarbördan utformas genom konsultationer med representanter för näringslivet. I förslaget till förordning ställs krav på att myndigheter i

medlemsstaterna årligen samlar in data och information från företag, vilket även riskerar att omfatta affärskänslig information.

Teknikneutralt förhållningssätt

I förordningen om netto-nollindustrin identifieras de teknikområden som ska bidra till utfasning av fossila bränslen. Givet den snabba tekniska utvecklingen kan de teknik- och produktgrupper som väntas bidra till den gröna omställningen komma att förändras över tid. Tillväxtverket ställer sig därför tveksam till att förslaget till förordning definierar de teknik- och produktgrupper som ska beröras. För att förordningen ska bli hållbar och relevant över tid vore det därför mer ändamålsenligt att välja ett teknikneutralt förhållningssätt. Det finns annars en risk att innovationskraften hämmas och leder till suboptimering, inte minst när det gäller teknikutvecklingen. En alternativ utgångspunkt kan vara att i förordningen avgränsa den till samtliga teknologier som direkt eller indirekt leder till energieffektivisering, minskat användande av fossila bränslen och mer stabil energiförsörjning, utan att definiera dessa.

Samhällsplanering och fysisk planering

Förslaget till förordning relaterar till samhällsplanering, fysisk planering och underlag för tillståndsgivning på nationell, regional och kommunal nivå. Tillväxtverket anser att det finns behov av att stärka nationella sektorsövergripande principer och tydliggöra inriktningen för nationell planering. Utredningar från bland annat Boverket¹² och Regeringskansliet under senare år visar att Sverige är unikt på så sätt att en formell samhällsplaneringsnivå utöver den kommunala nivån saknas i alla delar av landet. Det innebär samtidigt att arbetssätt och formella processer för strategisk planering på regional och nationell nivå saknas. Detta påverkar möjligheterna, som föreslås i förordningen, att genomföra tidig dialog, ge tidiga besked utifrån övergripande förutsättningar samt tidsperspektiven i tillståndsprocesser. Ett stort ansvar för att göra avvägningar av strategiska och nationella mål läggs i Sverige sent i processerna, i den kommunala planeringen och i tillståndsprocesser. Kapaciteten och möjligheten att hantera dessa avvägningar skiljer sig stort mellan olika landets kommuner och regioner.

Skäl som kan leda till juridiskt bindande åtaganden

I den föreslagna förordningen synes skälen innehålla många, svåröverblickbara och långtgående åtaganden för medlemsstaterna. Skälen som föregår artiklarna är inte juridiskt bindande, men används av EU-domstolen för att tolka de juridiskt bindande artiklarnas innebörd och syfte. EU-domstolens dom är därefter bindande för medlemsstaterna. Åtagandena i skälen synes i flera fall gå längre än vad som uttrycks i artikeln den hänser till. Tillväxtverket anser att denna struktur gör att förordningens innebörd och räckvidd blir otydlig och kan komma att slutligt avgöras i domstolsprocesser. Konsekvensen blir att åtagandena för medlemsstaterna är svåra att förutse och förhålla sig till.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Tim Brooks. Gunilla Thorstenson har varit föredragande. I handläggningen har även enhetschef Ulf Savbäck, Klara Sommerstein, Isaac Karlsson, Johanna Stenberg, Henrik Storm Dyrssen, Emilie Malm, Olle Grünwald, Caroline Dahlbom och Leo Jansson deltagit.

¹ [Ramverk för nationell planering - Boverket](#)

² [Internationell förstudie av nationella anspråk i fysisk planering - Boverket](#)

Tim Brooks

Gunilla Thorstensson